

ҒАЗАЛ МУЛКИНИНГ СУЛТОНИ

«МЕХР ВА СУХАЙЛ» ҲИҚОЯТИ

Навоий ҳикматлари

Захмат била топқонининг ўзунгдин аяма ва меҳнат била ийканингни дўстлар билан душманлар учун асрарма.

Ҳар кимки сўзи ёғон, ёғони зоҳир бўлғоч ўёғон.

Кўнгүл маҳзанинг қулини тил ва ул маҳзанинг калидни сўз бил.

Мушукча риоят — кабутарга оғатдур.

Чин дўст мўтабар, яхши сўз мухтасар.

Ҳар кимсанки айламас ошуғонги хәёл, яғроғин ишак қулир, чечак баргини бол.

Эр кишига забу зйнат — ҳикмату донишдурур, яхши кўйлак бирла хотинларга орайишдурур.

Кишида барча айлоқи замиди, чу жамъ ўйди қўйлар оташа эҳсон.

Бирин оидин саҳдур, бир мурувват, булар гар ўйқур, инсон эрмас инсон.

Билмаганин сўраб ўрганинг олим ва орланни сўрамаган ўзига золим.

Озоз ўрганиб доно бўлур, қатра-қатра йигилиб дарё бўлур.

Сўнинг мазаси муз била, ошининг мазаси туз била; одам яхшилигига сўз била.

«Махбулуб-кулуб»дан Насридин МУҲАММАДИЕВ тўплаган.

УША дар одатига кўра, ижодини форс-тохик тилида бошлаган Алишер Навоий тез орада ўз она тилида ижод килишга ўти.

Навоий ўзбек тилининг бойлиги ва газалларини «Ҳамса» каби шоҳ асари, «Ҳазойинул маонин» каби улкан ва гўзал шеврим мажмуси, «Лисон-туйр», «Махбулуб-кулуб» каби терян фалсафий ақидалари, «Мезонул авзон», «Муҳокаматул лугатай» каби илмий қомислари билан исботлади, ҳазерт Навоийдан кейин ёч ким ўзбек тилини камситадиган бўлди, сўз бойлигига ва чексиз фикрик имкониятларiga тан берди. Чунки буюк асрарлар — буюн тилда.

Улуғ Навоий ўз она тилининг сержило имкониятларини чукур ўрганди; асрарларда шоҳда бенишга ранг-бартар бўлган шевларини хусусиятларини бирлаштири, ўзлаштирма сузлардан ҳам унумли фойдаланди.

Навоий ўз асрарларда 26 минг 37 та сўзни шилатди. Бу дегани жаҳоннинг машҳур ижодкорлари сўз бойлигидан анча кўп.

Аммо Алишер Навоий ўз тўплаган ва бадин, илмий, тарихий асрарларда кўллаган бирор сўзи, бирор грамматик кўрсаткини ноиринг кўлланигани учратмаймиз: ўнинг тилида сўз кўллаша бадинларни юқори чўкига чиқди, грамматикони куонинятилар нормаллашди, бадин-услубий сайдан.

Масалан, Навоийдан аввалига ва Навоийдан кейинги ўзбек тилида тушум ва қараткин келишиларни аниқ фарқланмайди: қараткин ўнинг ҳам тушум келишига кўшишимиз билан ўзгариб ўзгариб келади, аслида кандай бўлса, шундай беради.

Бундай мисулар улуғ Навоийнинг, умузни тилга, сўзга, ҳар бир грамматик элементга юзини кўлланигани учратмайди: қараштадиган кўшишимиз билан ўзмайди, аслида кандай бўлса, шундай беради.

Ўз нуткага талабан Навоий бошқараларни ҳам шунга давлат эти. Умр бўй тилнинг аниқлиги, соғлиги, нуткнинг гўзалигига учун курашда, бунга одам кимматлини фикрларни ўзининг бадий, илмий асрарларига сингиди.

Навоийда чиқиши келишигига кўшишимаси — фақат — дин. Унинг «Мезонул авзон» асрари чиқиши келишигига — дин:

«Махбулуб-кулуб»дан Насридин МУҲАММАДИЕВ тўплаган.

Жавоҳирлар хазинаси

Ўзбек адабиёти ва адабий асосчиси, буюк шоҳир, мутафаккир ҳамда улкан давлат арбоби Алишер Навоий беназир ижод билан ҳамон ўз мухисларини ҳайратга солиб келмоди. Сир эмас, шоҳир ижодининг «йўйчи юладури» бўлган:

одами, Ониким йўқ ҳалиқ ғамидин ғами —

эндиликда ҳар бир адабий мухисларининг қалб тўртдан жой олган мәннавий мулкига айланган.

Шу боисдан бўлса керак, шоҳир номи билан аталувчи. Давлат адабиёт музейи ҳамиса санъат, адабий илосмандар билан гавзум. Ҳозирнинг кунда ўн иккى экспозицияни тўлалигина улугъ ижодкорнинг ҳаёти ва ижодини ижонкадар бўлтилган.

Аллома образи рассомлар учун ҳамиса илхом манбаҳ бўлиб келапти. Кўргазмадан мусоносиб ўрин эгаллаган йирик композиция «Алишер Навоий»-деб аталади. Асарини ўзбекистон ССР РСФСР рассоми Чингиз Ахмадов ҳамда Республика музейлариниң санъати арбоби Ахмадикон Шойнуродов мөхр белан яратганди.

Алишер Навоийнинг шамотдан ишланган ушбу монументал тарбьеф композицияни ажралбай. Асарини ўзбекистон ССР РСФСР рассоми Чингиз Ахмадов ҳамда Республика музейлариниң санъати арбоби Ахмадикон Шойнуродов мөхр белан яратганди.

Алишер Навоийнинг шамотдан ишланган ушбу монументал тарбьеф композицияни ажралбай. Асарини ўзбекистон ССР РСФСР рассоми Чингиз Ахмадов ҳамда Республика музейлариниң санъати арбоби Ахмадикон Шойнуродов мөхр белан яратганди.

Сига мусоносиб калоритда, ҳаворанг чопон кийиб, оқ салла ўраган, кулча юз, ҳарчан кулвари, кузыларни гамгии, лекин умиди боқсан, кўюқ юш, асога таянган олийхиммат инсон — Алишер Навоий тасвири маҳорат билан яратилиган.

Асарнинг иккинчи планида — Ҳиротин маданий-архитектураси иштояларни кўзгалишади. Бу ёс ўз нафавтида рамзини маёни касб этиб, ўзга шундай ўзбек тилида шоҳини тасвирини яратади.

Алоҳида лавҳаларни ўзиде бирлаштирган тасвirlар композициянинг яхлилигига ҳалакиет бермайди, аксинча, унинг ўзбек тилида шоҳини тасвирини яратади.

Мана, «Алишер Навоий лирик ҳаркиматлари галереяси»номли деярвони расмни ҳам куриши мумкин. Асар ишланган саҳнамим шундай гўззуланган ўзбек тилида шоҳини тасвирини яратади.

Ҳар бирда шоҳини тасвирини яратади.

Мана, «Алишер Навоий лирик ҳаркиматлари галереяси»номли деярвони расмни ҳам куриши мумкин. Асар ишланган саҳнамим шундай гўззуланган ўзбек тилида шоҳини тасвирини яратади.

Мана, «Алишер Навоий лирик ҳаркиматлари галереяси»номли деярвони расмни ҳам куриши мумкин. Асар ишланган саҳнамим шундай гўззуланган ўзбек тилида шоҳини тасвирини яратади.

Мана, «Алишер Навоий лирик ҳаркиматлари галереяси»номли деярвони расмни ҳам куриши мумкин. Асар ишланган саҳнамим шундай гўззуланган ўзбек тилида шоҳини тасвирини яратади.

Мана, «Алишер Навоий лирик ҳаркиматлари галереяси»номли деярвони расмни ҳам куриши мумкин. Асар ишланган саҳнамим шундай гўззуланган ўзбек тилида шоҳини тасвирини яратади.

Мана, «Алишер Навоий лирик ҳаркиматлари галереяси»номли деярвони расмни ҳам куриши мумкин. Асар ишланган саҳнамим шундай гўззуланган ўзбек тилида шоҳини тасвирини яратади.

Мана, «Алишер Навоий лирик ҳаркиматлари галереяси»номли деярвони расмни ҳам куриши мумкин. Асар ишланган саҳнамим шундай гўззуланган ўзбек тилида шоҳини тасвирини яратади.

Мана, «Алишер Навоий лирик ҳаркиматлари галереяси»номли деярвони расмни ҳам куриши мумкин. Асар ишланган саҳнамим шундай гўззуланган ўзбек тилида шоҳини тасвирини яратади.

Мана, «Алишер Навоий лирик ҳаркиматлари галереяси»номли деярвони расмни ҳам куриши мумкин. Асар ишланган саҳнамим шундай гўззуланган ўзбек тилида шоҳини тасвирини яратади.

Мана, «Алишер Навоий лирик ҳаркиматлари галереяси»номли деярвони расмни ҳам куриши мумкин. Асар ишланган саҳнамим шундай гўззуланган ўзбек тилида шоҳини тасвирини яратади.

Мана, «Алишер Навоий лирик ҳаркиматлари галереяси»номли деярвони расмни ҳам куриши мумкин. Асар ишланган саҳнамим шундай гўззуланган ўзбек тилида шоҳини тасвирини яратади.

Мана, «Алишер Навоий лирик ҳаркиматлари галереяси»номли деярвони расмни ҳам куриши мумкин. Асар ишланган саҳнамим шундай гўззуланган ўзбек тилида шоҳини тасвирини яратади.

Мана, «Алишер Навоий лирик ҳаркиматлари галереяси»номли деярвони расмни ҳам куриши мумкин. Асар ишланган саҳнамим шундай гўззуланган ўзбек тилида шоҳини тасвирини яратади.

Мана, «Алишер Навоий лирик ҳаркиматлари галереяси»номли деярвони расмни ҳам куриши мумкин. Асар ишланган саҳнамим шундай гўззуланган ўзбек тилида шоҳини тасвирини яратади.

Мана, «Алишер Навоий лирик ҳаркиматлари галереяси»номли деярвони расмни ҳам куриши мумкин. Асар ишланган саҳнамим шундай гўззуланган ўзбек тилида шоҳини тасвирини яратади.

Мана, «Алишер Навоий лирик ҳаркиматлари галереяси»номли деярвони расмни ҳам куриши мумкин. Асар ишланган саҳнамим шундай гўззуланган ўзбек тилида шоҳини тасвирини яратади.

Мана, «Алишер Навоий лирик ҳаркиматлари галереяси»номли деярвони расмни ҳам куриши мумкин. Асар ишланган саҳнамим шундай гўззуланган ўзбек тилида шоҳини тасвирини яратади.

Мана, «Алишер Навоий лирик ҳаркиматлари галереяси»номли деярвони расмни ҳам куриши мумкин. Асар ишланган саҳнамим шундай гўззуланган ўзбек тилида шоҳини тасвирини яратади.

Мана, «Алишер Навоий лирик ҳаркиматлари галереяси»номли деярвони расмни ҳам куриши мумкин. Асар ишланган саҳнамим шундай гўззуланган ўзбек тилида шоҳини тасвирини яратади.

Мана, «Алишер Навоий лирик ҳаркиматлари галереяси»номли деярвони расмни ҳам куриши мумкин. Асар ишланган саҳнамим шундай гўззуланган ўзбек тилида шоҳини тасвирини яратади.

Мана, «Алишер Навоий лирик ҳаркиматлари галереяси»номли деярвони расмни ҳам куриши мумкин. Асар ишланган саҳнамим шундай гўззуланган ўзбек тилида шоҳини тасвирини яратади.

Мана, «Алишер Навоий лирик ҳаркиматлари галереяси»номли деярвони расмни ҳам куриши мумкин. Асар ишланган саҳнамим шундай гўззуланган ўзбек тилида шоҳини тасвирини яратади.

Мана, «Алишер Навоий лирик ҳаркиматлари галереяси»номли деярвони расмни ҳам куриши мумкин. Асар ишланган саҳнамим шундай гўззуланган ўзбек тилида шоҳини тасвирини яратади.

Мана, «Алишер Навоий лирик ҳаркиматлари галереяси»номли деярвони расмни ҳам куриши мумкин. Асар ишланган саҳнамим шундай гўззуланган ўзбек тилида шоҳини тасвирини яратади.

Мана, «Алишер Навоий лирик ҳаркиматлари галереяси»номли деярвони расмни ҳам куриши мумкин. Асар ишланган саҳнамим шундай гўззуланган ўзбек тилида шоҳини тасвирини яратади.

Мана, «Алишер Навоий лирик ҳаркиматлари галереяси»номли деярвони расмни ҳам куриши мумкин. Асар ишланган саҳнамим шундай гўззуланган ўзбек тилида шоҳини тасвирини яратади.

Мана, «Алишер Навоий лирик ҳаркиматлари галереяси»номли деярвони расмни ҳам куриши мумкин. Асар ишланган саҳнамим шундай гўззуланган ўзбек тилида шоҳини тасвирини яратади.

Мана, «Алишер Навоий лирик ҳаркиматлари галереяси»номли деярвони расмни ҳам куриши мумкин. Асар ишланган саҳнамим шундай гўззуланган ўзбек тилида шоҳини тасвирини яратади.

</div

